

СТАНОВИЩЕ

за Росен Любомиров Люцканов, участник в конкурс
за *доцент* по професионално направление 2.3 Философия
(Теория на познанието), обявен за нуждите на Философски факултет
на СУ „Св. Кл. Охридски”
в ДВ, бр. 55 от 28 юни 2024 г.
от доц. Цветина Рачева, катедра Философия,
ФФ, СУ „Св. Кл. Охридски”

Д-р Люцканов отговаря на минималните държавни изисквания за участие в конкурса за доцент. Той има защитена научна длъжност доцент през 2014г. при ИИОЗ, БАН.

Д-р Росен Люцканов е единствен кандидат за конкурса по професионално направление 2.3 Философия (Теория на познанието), но това, че кандидатът е само един, изобщо не предполага академичен компромис, а тъкмо обратно. От представените данни, както и от публичната реалност, става очевидно, че той е развил много богата теоретична и академична дейност: изобщо е публикувал 4 монографии, 70 студии и статии, множество преводи и участия в конференции; работи активно на български и английски език. За конкурса е представил 2 монографии от 2024 г. – *Епистемология на разногласието: смяра, брой и тегло* и *Наръчник за критическо мислене*, издание Изток-Запад, заедно с 13 статии на български и английски език. Вероятно това е пример за посвещаване на екзистенциалното време за философстване в съответна сфера.

Неговият писмен език се отличава с яснота и точност, които позволяват с лекота, която изобщо не изключва умственото усилие, да се проследява движението на мисълта, без лексикално и суетно натоварване. Това дава три възможности: първо, да се схваща и разбира възможно най-добре англосаксонската парадигма в момента ѝ на философия на съзнанието; на математично-логическо описание актовете на съзнанието; на индуктивно рефлексивно и описателно представимо напредване в овладяването на факти, събития и отношения, т.е. на емпиричната реалност; второ, да се схваща логиката на създаването и нарастващите възможности на изкуствения интелект, както и изобщо приложимостта на моделите; неслучайно в справката за приноси, в частта за бъдещи философски намерения, д-р Люцканов посочва изследване и развитие на „формалните методи в социалната епистемология; трето, дава се възможност тази изследователска сфера да бъде отнесена към онтологично континенталното философстване и през взаимодействието на сферите да се схваща напредъкът на философстването изобщо. В този смисъл математико-

логическата описателност освен ценността сама по себе си съдържа и положителния момент на свързване със социалните сфери и науки, както и просветляването на реалните социални отношения.

Предвид на законово изисквания и голям обем от представени публикувани трудове, от една страна, и от друга на ограничения обем на едно становище, ще се спра на някои статии в ракурса на споменатите по-горе три възможности.

В статията *Да цъфтят сто цветя или за крипоморфизма* е представена възможността за онтологическо многообразие на крайни твърдения, за привидност и същественост. Самият крипоморфизъм може да предпази от санкции на авторитарни режими, като показва, че се утвърждава едно и също, макар и по различни начини. Също така чрез него се разбира, че общият момент може да се развие в хоризонт на метафизично осъзнаване моменти на всеобщност. Освен това тук в чистота наблюдаваме отношението между емпиричното многообразие изобщо и теоретичния опит то да бъде овладяно. Ясното разбиране, че „многообразието може да не е оправдано на нивото на теорията, но е оправдано на нивото на приложенията” и че теорията се „модифицира”, показва познавателното усилие на тази парадигма; показва борбата на теоретичното да опише или създаде правило за всяко възможно отношение на крайното. Остава въпросът колко е значимо различието на едно и същото.

В статията *Свобода, избор, рационалност* интересно се свързват свободното падане и свободния избор. Падането и избирането са разграничени по линията на обекта и субекта, където обект и това, което има по-малко вътрешни състояния и е по-просто, а субектът е онова, което има повече вътрешни състояния и е по-сложно. Това е отговорът на въпроса „в какво се състои разликата между физични и интенционални системи”. Общият момент тук е детерминираността в тези системи. Може да се спори какво преобладава в избора – детерминираност или телеология и дали телеологичното действие не сменя вътрешните детерминационни моменти, включително като създава нови такива, за да ги смене отново, т.е. да ги превърне в минало. С една дума, субектното самополагане е детерминирано, е самодетерминация и ако е второто, дали самодетерминацията е детерминация въобще.

Но самото разгръщане на детерминирането при субекта съдържа невероятна перспектива в просветляването, уточняването и усъвършенстването на правните норми, включително в тяхното неизбежно изменение.

Статията *Кой съм аз?* се отнася към собственото ни разбиране за себе си, в основателността на Марвин Мински, един от „основателите на теорията на изкуствения интелект. Тук е поставен въпросът за многообразието и единното на Аз-а като на субектното действие и познание. Дефинирането на ума като „общество”, т.е. като „множество миниатюрни съзнания” се показва като безалтернативност на многокомпонентното, на многото, като „хетерогентност” на съзнанието. Което пряко

кореспондира с мислители от т.н. философия на живота в утвърдителен смисъл, с *Трансценденталността на Егото* на Жан-Пол Сартр; и е в пряко противоположен смисъл спрямо Хегеловата *Феноменология на духа*. От една страна това е констатиране на незавършеното самопознание на човека, той все още не знае как именно е жив, действа, мисли и т.н. Все още е загадка и стои в перспектива към себе си. От друга страна, онова, което е процедурно овладяно, проследено и описано, както и подлежащо на това, е нещо, което може да се създаде и което наричаме „изкуствен” интелект. Благодарен е изводът, който можем да направим, благодарение на текста, че онова, което знаем за себе си, е което можем да пресъздадем. От трета страна стои въпросът дали моят минал Аз, например, е наистина минал или е актуално определен от субекта. В продължение множеството актове на съзнанието не са ли актуално определени и тази актуалност хетерогенна ли е, и то като имаме предвид, че актуалното определяне може и да не е субективно, а субектно.

Предвид на творческата продуктивност на д-р Росен Люцканов, която освен в числото на споменатите публикации, се състои и в множество преводи, един от които награден; множество участия в конференции и проекти, международни и национални; предвид преподавателския опит, стартирал през 2016 г.; и най-вече предвид аналитичната способност и чистотата на мисълта, която разкрива множество философски хоризонти, подкрепям неговата кандидатура и предлагам на Философския факултет на СУ „Св. Кл. Охридски” да го избере за *доцент* в професионалното направление 2.3. Философия на съзнанието (Теория на познанието).

16 септември 2024

София

доц. Цветина Рачева